

СУЧАСНА АРХІТЕКТУРА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання графоаналітичної роботи

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 191 – “Архітектура та містобудування”

Обговорено і рекомендовано на
засіданні кафедри
архітектури та дизайну
середовища

*Протокол №16
від 25 листопада 2023 р.*

Сучасна архітектура. Методичні вказівки до графоаналітичної роботи для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 191 – “Архітектура та містобудування”./ Укладач: Павленко В.В. – Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2023. – 13 с.

Укладач: Володимир Володимирович Павленко, старший викладач кафедри архітектури та дизайну середовища

Відповідальний за випуск: Олена Віталіївна Савченко, завідувачка кафедри архітектури та дизайну середовища, доктор технічних наук, доцент

Рецензент: директор ПП фірми АРХБУДСЕРВІС Міненко Василь Федорович

ЗМІСТ

с.

Вступ	4
1 Обсяги і організація графоаналітичної роботи	5
1.1 Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни	5
1.2 Мета графоаналітичної роботи з лекційного курсу	6
2 Структура та зміст графоаналітичної роботи відповідно до побудови лекційного курсу	7
2.1 Інформаційний обсяг (зміст) графоаналітичної роботи	7
2.2 Загальні вимоги до виконання завдань	8
2.3 Організаційно-методичні рекомендації до підготовки презентації.....	8
Список рекомендованих джерел	9
Додатки	10
Додаток А Список орієнтовних тем презентацій з курсу	10
Додаток Б Список контрольних запитань	11
Додаток В Приклади оформлення графічних робіт	12

ВСТУП

Дисципліна «Сучасна архітектура» призначена для здобувачів вищої освіти 3 курсу і є продовженням курсу «Історія мистецтва, архітектури та містобудування». На відміну від попереднього курсу ця дисципліна звертає основну увагу на соціальні й філософські проблеми, які стимулюють перетворення у сучасній архітектурі і дизайні. Велике розмаїття стилів і напрямів сучасної архітектури і дизайну, складність їх формотворення є реакцією архітекторів, дизайнерів і суспільства на активне переосмислення минулого і сучасності. Саме це становить зміст даного курсу.

Мета дисципліни – надання здобувачам вищої освіти знання провідних течій сучасної архітектури та дизайну; розуміння глибинних процесів творчості архітекторів та дизайнерів, які базуються на соціальних, економічних і політичних засадах суспільства.

Завдання дисципліни: навчити здобувачів вищої освіти напряму «Архітектура та містобудування» аналізувати сучасні твори з погляду як історичних аспектів, так і сучасних концепцій суспільства в цілому і, зокрема, окремих його представників.

Сучасна наука проникала в архітектуру й спонукала до глибокого та всебічного аналізу факторів, що впливають на створення архітектури, до пошуків такої критичної оцінки дійсності. В концепціях архітектури виникали й прямі відгомони деяких наукових ідей - як, наприклад, моделі «простору - часу» Ейнштейна й Минковського. Розвиток теоретичних концепцій іде у взаємозв'язку з архітектурною практикою, іноді всупереч загальній тенденції до спеціалізації. Поєднання в одній особі практика й мислителя стає характерним для великих зодчих нашого століття.

Предмет вивчення дисципліни: архітектурно-теоретичні і дизайнерські концепції регіональних шкіл і течій, позиції теоретиків світової архітектури, творчість видатних майстрів-практиків.

1 ОБСЯГИ І ОРГАНІЗАЦІЯ ГРАФОАНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ

1.1 Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

Модуль 1. Розвиток архітектури та дизайну середовища в XIX початку XXI ст. та концепції першого і другого інтернаціонального стилю.

Змістовий модуль 1. Піонери сучасної архітектури.

Вступ. Художня мова архітектури та художні образи архітектури

Тема 1. Творчість Анрі Лабруста, Огюста Перре, Луїса Генрі Саллівена

- 1.1. Творчість Анрі Лабруста
- 1.2. Творчість Огюста Перре
- 1.3. Творчість Луїса Генрі Саллівена

Тема 2. Початковий період творчості Френка Ллойда Райта. Творчість Генріка Петруса Берлаге

- 2.1. Творчість Френка Ллойда Райта
- 2.2. Творчість Генріка Петруса Берлаге

Змістовний модуль 2. Архітектура і мистецтво першого інтернаціонального стилю. Модерн.

Тема 3. Модерн.

- 3.1. Творчість Вільяма Морріса і Віктора Орта
- 3.2. Творчість Генрі Ван де Вельде
- 3.3. Творчість Отто Вагнера
- 3.4. Творчість Адольфа Лооса

Тема 4. Творче різноманіття в європейській архітектурі початку XX ст.

- 4.1. Ідея футуризму в архітектурі Італії і експресіонізм в Європі
Основні риси футуризму
- 4.2. Експресіонізм початку XX ст. в Європі
- 4.3. Діяльність об'єднання «Веркбунд» і творчість П. Беренса

Тема 5. Національний романтизм початку XX ст.

- 5.1. Національний романтизм Східної і Центральної Європи
- 5.2. Творчість архітекторів Еліеля Саарінена і Рагнар Естберга
- 5.2. Творчість Антоніо Гауді
- 5.3. Храм Святого Сімейства

Змістовний модуль 3. Майстри сучасної архітектури, другого інтернаціонального стилю (функціоналізму)

Тема 6. Роль піонерів сучасної архітектури і архітектури першого інтернаціонального стилю – модерн, в розвитку сучасної архітектури.

- 6.1. Авангардні течії в першій половині XX ст.
- 6.2. Радянська Росія. Післяреволюційний період
- 6.3. Раціоналізм і Конструктивізм у Радянській Росії

Тема 7. Ранній період творчості Ле Корбюзьє. Діяльність об'єднання школи" Баухаус

7.1. Ранній період творчості Ле Корбюзьє, раціоналістичні напрямки у містобудуванні

7.2. Діяльність об'єднання школи "Баухаус"

7.3. Творчість Л. Міс ван дер Рое

Тема 8. Еволюція ідей функціоналізму в середині ХХ ст.

8.1. Творчість Ле Корбюзьє в післявоєнний період

8.2. Творчість О. Німейєра.

8.3. Група «Стиль» еволюція і розпад

8.4. Творчість А. Аалто

8.5. Архітектурний регіоналізм. Творчість О. Німейєра

Тема 9. Розвиток ідей органічної архітектури

9.1. Творчість Ф.Л.Райта 30 - 50-х роках

9.2. Графічний дизайн Ф. Л. Райта

9.3. Побажання майбутньому архітектору

Змістовий модуль 4. Архітектурний регіоналізм в Японії

Тема 10. Розробка концепції архітектурного метаболізму

10.1. Творчість Кійонорі Кікутаке та Кісьо Курокава

10.2. Творчість Кендзо Танге

Тема 11. Творче різноманіття у світовій архітектурі кінця ХХ ст.

11.1. Неоекспресіоністичні тенденції в архітектурі другої половини ХХ ст.

11.2. Архітектурний авангард і постмодерн

11.3. Видатні архітектори сучасності. Частина I

11.3.1. Творчість Ренцо Піано

11.3.2. Творчість Річарда Роджерса

11.3.4. Творчість Нормана Фостера

11.3.5. Творчість Річарда Меєра

11.3.6. Творчість Френка Гері

Змістовий модуль 5. Видатні архітектори сучасності. Частина II

Тема 12. Сучасні архітектори

12.1. Творчість Едріана Сміта

12.2. Творчість Бей Юйміна

12.3. Творчість Готфріда Бема

12.4. Творчість Альдо Россі

12.5. Творчість Заха Мохаммад Хадід

12.6. Творчість Тойоо Іто

12.7. Творчість Даніель Лібескінда

12.8. Творчість Жана Нувеля

1.2 Мета графоаналітичної роботи з лекційного курсу.

Самостійною формою вивчення дисципліни є:

1.2.1 Серія графоаналітичних завдань, що виконуються за темами лекцій.

1.2.2. Підготовка презентації за обраною темою, що не ввійшла до курсу лекцій. Вона включає доповідь та демонстраційний матеріал для показу на мультимедійній установці.

Мета графоаналітичної роботи:

- удосконалення навичок роботи з фаховою літературою та інформацією з електронної бази даних;
- ознайомлення з додатковою інформацією за темою лекцій;
- проведення цілеспрямованого пошуку інформації за темою обраною для презентації;
- створення критичного уявлення про особливості розвитку архітектурних течій XIX – початку XXI ст.;
- ознайомлення з видатними майстрами архітектури та архітектурними групами XIX- XX століття, розуміння їх ролі в розвитку сучасної архітектури.

2 СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ГРАФОАНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ ВІДПОВІДНО ДО ПОБУДОВИ ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ

2.1 Інформаційний обсяг (зміст) графоаналітичної роботи

Таблиця 1 – Теми завдань до графоаналітичної роботи

Назва теми	Кількість годин
<i>Змістовий модуль 1.1</i>	
Графоаналітичне завдання №1. Футуризм в архітектурі. Творчість А. Сант-Еліа	2
Графоаналітичне завдання №2. Порівняльний аналіз концепцій «Сучасного міста» та «Лучезарного міста» Ле Корбюзьє	2
Графоаналітичне завдання №3. Розвиток напряму неопластицизм в творчості групи «Стиль»	4
Графоаналітичне завдання №4. Експресіонізм в архітектурі	4
Графоаналітичне завдання №5. Концепція органічної архітектури в творчості архітекторів XX ст	4
Графоаналітичне завдання №6. Архітектура тоталітаризму	4
<i>Змістовий модуль 1.2</i>	
Графоаналітичне завдання №7. Творчість Ле Корбюзьє в післявоєнний період. Капелла в Роншані.	4
Графоаналітичне завдання №8. Чандигарх Ле Корбюзьє. Містобудівна ідея.	4
Графоаналітичне завдання №9. Національний романтизм в творчості А. Аалто	4
Графоаналітичне завдання №10. Творчість О. Німейєра. Соціальна та філософська ідея Бразиліа.	4

Графоаналітичне завдання №11. Традиції та сучасність в японській архітектурі. К.Танге.	4
Графоаналітичне завдання №12. Філософська ідея постмодернізму і її архітектурна реалізація.	4
Графоаналітичне завдання №13. Архітектура як відображення філософії ХХ-ХХІ ст.	4
Презентація одного з напрямків новітньої архітектури	8
Разом	56

2.2 Загальні вимоги до виконання завдань

1. Графічну частину вправ виконують на аркушах формату А2 фломастером, рапідграфом або пером. На рисунках повинні бути відображені: загальний вигляд об'єкту (будівлі, ансамблю, середовища тощо), його плани (для містобудівного об'єкту – генеральний план), внутрішня просторова структура, інтер'єри та інші зображення, що розкривають архітектурну ідею об'єкта.
2. Зображення архітектурних об'єктів необхідно починати з показу позиції людини і лінії горизонту. На графічних зображеннях необхідно показувати світлові характеристики.
3. Рисунки супроводжуються аналітичними схемами, моделями тощо.
4. Для прикладів необхідно використовувати: рисунки архітектурних шедеврів (перспективи з реальних позицій і з «пташиного польоту»); рисунки оточуючого середовища.
5. До графічних зображень додають розширені анотаційні пояснення, які відповідають темі завдання.
6. Роботи виконують протягом тижня і здають викладачеві на перевірку. В кінці курсу весь комплект робіт у вигляді альбому здають викладачеві.

2.3 Організаційно-методичні рекомендації до підготовки презентації

Презентація за структурою має складатися з наступних частин, що супроводжуються слайдами:

Вступ з формулюванням теми та викладенням її актуальності у розвитку теорії архітектури та практичної діяльності.

Основна частина містить матеріал, що розкриває заявлену тему. Ілюстративний матеріал повинен бути представлений кресленнями, схемами, фотографіями, що супроводжуються підписами та коротким описом анотаційного характеру.

Висновки мають бути викладені в декількох основних пунктах, що супроводжуються схемами, моделями тощо.

Презентація готується протягом семестру та заслуховується в групі в кінці курсу. Виступ з презентацією має бути розрахований на 5-6 хвилин.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ковальчук В. В., Основи наукових досліджень. Навчальний посібник./ В. В Ковальчук, Л. М. Моїсеєв;– Киев : ВД «Професіонал», 2005. – 240 с
2. Тимофієнко В. І. Архітектура і монументальне мистецтво. Терміни і поняття / В. І. Тимофієнко.– Київ : Вид-во інституту проблем сучасного мистецтва, 2002. – 472 с.
3. Шубович С. О. Міфопоетична культура в естетиці міста (наукові основи – мистецтво – архітектúra) : Навч. посібник./ С. О Шубович. – Харків: ХДАМГ, 2002. - 106 с.

ДОДАТОК А
Список орієнтовних тем презентацій з курсу

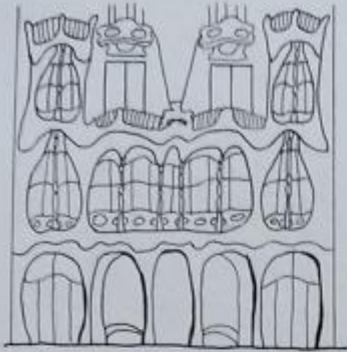
1. Адольф Лоос і поняття чистої форми.
2. Світло в архітектурі Луїса Кана.
3. Архітектура конструктивізму.
4. Концепція світла в бібліотеках А.Аалто.
5. Концепція промовляючої архітектури Роберта Вентурі.
6. Конструктивна пластика в архітектурі П'єра Луїджи Нерві.
7. Принципи деконструктивізму Рема Колхаса.
8. Архітектурний стиль біо-тек.
9. Архітектурний стиль хай-тек.
10. Бруталізм в архітектурі.
11. Творчість С. Калатрава.
12. Творчість Жана Нувеля.
13. Творчість Френка О.Гері.
14. Творчість Нормана Фостера.
15. Творчість Джеймса Стерлінга.
16. Концепція музеїв Д. Лібескінда.
17. Постмодернізм в творчості П. Ейзенмана.
18. Архітектурне кредо Ч. Мура.
19. Концепція деконструктивізму Захи Хадід.
20. Метаболізм в творчості К. Курокава.

ДОДАТОК Б
Список контрольних запитань

1. Поняття цілісності у філософському й архітектурному аспектах.
2. Архітектурні концепції цілісності різних епох.
3. Метафора як передумова архітектурно-композиційної цілісності.
4. Головні філософські концепції ХХ ст., їх відбиття у мистецтві і архітектурі.
5. Ідея футуризму у архітектурі. Урбаністична творчість А.Сант-Еліа.
6. Особливості італійського й російського футуризму.
7. Ле Корбюзьє. Концепція „Лучезарного міста”.
8. Містобудівні проекти Ле Корбюзьє. Генезис творчої думки від пуризму до чуттєвості.
9. Нова просторова концепція в творчості групи «Стиль».
10. Практична й теоретична діяльність представників неопластицизму.
11. Характерні риси архітектури експресіонізму.
12. Соціальні й політичні основи виникнення архітектури експресіонізму.
13. Проблема простору в творчості Ганса Шароуна.
14. Концепція «органічної архітектури».
15. Характерні риси прикладів архітектури-скульптури.
16. Просторова метафора в архітектурі тоталітарних режимів (Германія, СРСР).
17. Характерні риси тоталітарної архітектури.
18. Ідеологічна основа тоталітарної архітектури.
19. Основні риси післявоєнного періоду творчості Ле Корбюзьє.
20. Трагедійний катарсис у пізній творчості Ле Корбюзьє.
21. Філософська і архітектурна ідея капели в Роншані.
22. Чандигарх. Ландшафтна й архітектурна цілісність.
23. Національний романтизм у творчості А. Аалто.
24. Композиція центру Сяйнатсяло й вілли Майреа. Спільні риси.
25. Бразилія і Чандігарх. Філософські й соціальні ідеї.
26. О. Німейєр. Містобудівна ідея міста Бразилія.
27. Традиції та сучасність у творчості К. Танге.
28. Японський метаболізм. К. Танге, Курокава.
29. Концепція організації світла в творчості Л. Кана.
30. Аналіз концепцій Ф. Джонсона і Л. Кана.
31. Філософія постмодернізму.
32. Витоки й генезис постмодернізму.
33. Аналіз новітніх напрямків архітектурної теорії на межі ХХ та ХХІ ст.

ДОДАТОК В Приклади оформлення графічних робіт

БУДИНОК БАЛЬО

В будинку Бальо Гауді досягнув апогею своєї захопленості криволінійними формами та органічними мотивами, застосувавши його до всього - від фасаду до інтер'єрів та мебелювання. Покрівля викладена черепицею так, що нагадує риб'ячу луску. Сальвадор далі з захопленням писав про цей будинок: „це величезна, дивовижна, окрава, переливчаста мозаїка з неперевершеною грою фарб, що іскряться, а з них проступають водні стихії. Виконаний у стилі каталонського модерну і є одним з найокравіших прикладів цієї мистецької течії іноді будівлю називають „будинком з кістками“ через те, що балкони віддалено нагадують черепи з дірками на місці носів і очей.

ХРАМ СВЯТОГО СІМЕЙСТВА

Храм Святого Сімейства - кульмінація творчості Антоніо Гауді. Цю величну церкву почали будувати ще у 1882 році на пожертви віруючих. До самої смерті весь свій час він присвятив цьому будівництву. Грандіозність задуму можна оцінити лише з того факту, що завершення його планується лише на 2026 рік.

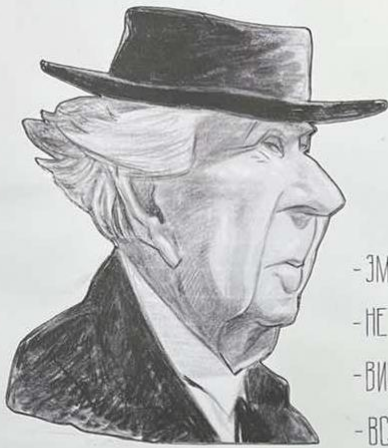
Храм мав стати архітектурним втіленням Нового Заповіту, непорушності християнських вірувань. Згідно з проектом, храм має три фасади: західний - Різдва, східний - Страждань Христових та південний - Вознесіння.

Кожен фасад має чотири вежі висотою понад 100 метрів. Всього заплановано дванадцять башт що символізують кількість апостолів.

З трьох фасадів за життя Гауді майже збудований був лише один. Крім башт за проектом храм увінчується ще чотирма вежами, що символізують чотири Євангелія.

Виконала:
студентка групи АМ-201
Савицька І.С.

ТВОРЧИСТЬ ФРЕНКА ЛЛОЙДА РАЙТА

ПРИНЦИПИ СТИЛЮ МИТЦЯ

- ЗМЕНШУВАТИ ЧИСЛО НЕОБХІДНИХ ЧАСТИН БУДІВЛІ ЧИ КІМНАТ;
- НЕ РОБИТИ КІМНАТУ КОРОБКОЮ, А БУДИНОК – ІНШОЮ...;
- ВИКЛУЧИТИ КОМБІНУВАННЯ РІЗНИХ ОЗДОБЛ. МАТЕРІАЛІВ;
- ВСІ ПРОЙОМИ ПРИВЕСТИ ДО ЛЮДСЬКИХ ПРОПОРЦІЙ;

«Будинки прерій» створено в рамках концепції «органічної архітектури». Для них характерний відкритий план, перевага в композиції горизонталей, далеко винесені за межі будинку скли даху, тераси, оздоблення необробленими природними матеріалами, ритмічні членування фасаду каркасами. Багато з будинків у плані хрещаті. Інтер'єрам будинків Райт приділяв особливу увагу, створюючи меблі сам і домагаючись того, щоб кожен елемент був осмислений і органічно вписувався у середовище.

